

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ÎN PEDAGOGIE ȘI ROLUL DESCOPERIRII AUTENTICE (O EXPERIENȚĂ DE ATESTARE)

dr. hab., prof. univ. Tatiana CALLO,
consultant,
Consiliul Național
pentru Acreditare și Atestare

Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare (CNAA) este o instituție publică, unul din obiectivele căreia constă în atestarea cadrelor științifice de înaltă calificare în diverse domenii. Acțiunea este orientată, în temei, spre eficientizarea procesului de cercetare științifică, spre conferirea celui mai înalt nivel de calitate activității în cauză. Relevarea rolului pe care îl joacă Consiliul în dezvoltarea științei implică o viziune complexă asupra fenomenului investigational în ansamblul său, reducând distanța dintre știință și cultură, dintre știință și cerințele societății cunoașterii.

La ora actuală știința ia în considerare într-o măsură tot mai mare concepțiile formulate de științele socioumaniste, care promovează ideea examinării fenomenului în funcționalitatea sa complexă, iar punctul în care se postează cercetătorul pentru a dobândi această perspectivă asupra faptelor trebuie să fie mai înalt, să cuprindă cât mai mult din timpul și spațiul fenomenului respectiv.

În tentativa de a evidenția esența fenomenelor pedagogice „alese” pentru investigațiile științifice, finalizate în 2009 sub formă de teze de doctor în pedagogie, încercăm o ipostaziere a lor în calitate de interpretări sintetice pe axa componentelor principale și a specificului cercetării în domeniul pedagogiei. Integrând unei viziuni personale aspecte furnizate de analiza selectivă a lucrărilor științifice respective și luând drept repere epistemice câteva idei care actualmente reabilitează noțiunea de cercetare pedagogică, intenționăm să schițăm liniile de forță ale fenomenului de valoare a tezelor de doctor realizate în domeniul dat.

Lumea noastră este azi puternic influențată de noile tehnologii informaționale, fapt care demonstrează tot mai mult că ne aflăm în situația în care *societatea cunoașterii* trebuie pregătită deja pentru societatea conștiinței. Acest lucru semnalează și *un nou profil* al celor care învață în zilele noastre [1, p. 98]. La vremea sa, Fr. Nietzsche afirma că noi *nu putem înțelege decât un univers construit de noi înșine*. Într-adevăr, în orice activitate de cunoaștere științifică se realizează o transformare a realității

În conceptele operaționale ale intelectului cunoscător, această cunoaștere științifică schimbă, de fapt, natura obiectului cercetat, pentru a-l putea cunoaște și înțelege.

Educația este un proces antropologic complex de formare a personalității umane prin activități de transmitere culturală. Această complexitate evidentă și indiscutabilă a fenomenului educației determină și o pluralitate de modalități de abordare, educația fiind unul din primele domenii care s-au deschis abordărilor ce încearcă să iasă din cadrul strict disciplinar, deschizându-se unor demersuri complexe și rafinate [2, p. 17]. **Cercetarea științifică** este o investigație strict delimitată ca temă, care încearcă să răspundă la o întrebare *formulată precis*, aceasta fiind generată de o situație educativă. La rândul său, răspunsul trebuie să fie de asemenea precis și argumentat logic și științific, prin recurgerea la fapte concrete și la proceduri teoretice de elucidare și interpretare a respectivei realități. Nu există cercetare științifică acolo unde nu există o *problemă de rezolvat*, indiferent dacă problema este una de cunoaștere ori una de natură pragmatică, concretă [2, p. 27]. Elementul esențial este reprezentat de tendința cercetătorului de transcendere a realității, dorința de a vedea și a ști ceea ce este dincolo de realitatea dată. Dorința cercetătorului de a intra în interiorul lucrurilor și al fenomenelor reprezintă „ambitiția” de a le înțelege, iar *această înțelegere are la bază nevoia de “a lua în posesie” obiectul cercetat* [3, p. 165].

Plecând de la postulatul că o cercetare științifică trebuie să aducă *un plus de cunoaștere* care să servească practic progresului vieții și dezvoltării civilizației, a oamenilor în conformitate cu principiile anterior expuse, rezultă în mod clar că o activitate științifică reprezintă una dintre cele mai nobile servicii aduse umanității [3, p. 264]. O cercetare științifică are ca obiectiv descrierea, inventarierea și elucidarea realității până la o **descoperire** (a unor noi fenomene, a unor cauze noi, a unor legi, principii etc.). Iar orice descoperire este un act de obiectivare. Și nu vorbim aici de descoperirea în sensul cel mai înalt al cuvântului, ci de o **descoperire ca fapt intrinsec al cercetării în pedagogie, care presupune a găsi un lucru, un aspect, un fapt, un fenomen căutat, mai puțin cunoscut sau „ascuns”, deocamdată, cunoașterii și înțelegerii noastre**. Odată realizat acest lucru, cercetarea științifică se încheie, ea atingându-și scopul. Descoperirea științifică în pedagogie trebuie să fie autentică, generalizabilă, surprinzătoare. Și, după cum afirma M. Proust, *adevărată descoperire nu este să găsești lucruri absolut noi, ci să le vezi cu alți ochi*.

Orice activitate de cercetare științifică în pedagogie implică o responsabilitate pe mai multe planuri: științifică, morală, socială, culturală etc. Cercetătorul științific este direct responsabil de implicațiile descoperirii sale, susținând-o, demonstrând-o. Cercetătorul științific trebuie să-și justifice actul de cercetare, utilitatea și valabilitatea rezultatelor obținute, să încerce să aducă prin cercetarea sa un beneficiu societății. Implicarea oamenilor de știință în căutarea adevărului oferă șansa de a rezolva și altfel de probleme decât cele de viață, *probleme ale științelor*. Acestea țin de cunoașterea științifică, teoretică. Chestiunile care formează împreună problematica unei științe solicită rezolvări, adică soluții. Ceva **așteaptă să fie descoperit**, ceva incert, indecis sau necunoscut, astfel ca să se ridice nivelul cunoașterii noastre, să elimine sau, cel puțin, să reducă incertitudinea și să dea posibilitatea de a găsi o soluție potrivită. Prin urmare, putem considera **descoperirea drept patern educațional**, adică o normă de fundamentare a acțiunii educaționale.

În acest context de referință, trebuie să menționăm că în domeniul pedagogiei pe parcursul anului 2009 au fost atestați (fără anumite probleme de procedură sau de conținut) 22 de doctori/doc-

tori habilitați în pedagogie, în baza susținerii a 2 teze de doctor habilitat și 20 de teze de doctor în pedagogie la specialitățile: pedagogie generală, teoria și metodologia instruirii, teoria și metodologia educației fizice. Având în vedere afirmațiile de mai sus, putem menționa că noutatea cercetărilor lor, materializată în descoperiri moderate, include remodelarea actului pedagogic prin conceptualizarea și fundamentarea modelelor/paradigmelor/referențialelor/metodologiei pedagogice:

- fundamentarea teoretică și metodologică a paradigmei educației de gen, conceptualizarea procesului socializării de gen a tinerilor (dr. hab. V. Bodrug-Lungu);
- fundamentarea aspectelor teoretice ale eficienței tehnologiilor de schimbare, concepute drept cauză și efect formativ în contextul educației muzical-artistice a elevilor, a resurselor investite integrațional în procesul educației muzical-artistice (dr. hab. VI. Babii);
- structurarea modelului factual al deciziunii manageriale în dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, formularea și ilustrarea valorii teoretico-aplicative a descriptorilor *competenței decizionale a cadrelor didactice* în procesul de dezvoltare profesională (dr. A. Paniș);
- elaborarea modelului pedagogic al competenței de cunoaștere științifică în context inter/transdisciplinar, conceput din perspectiva epistemologiei cunoașterii în științele fundamentale și a cunoașterii în științele educației (dr. L. Franțuzan);
- structurarea modelului valorizării educaționale a etnografiei comunicării pentru studenții alolingvi și a testimoniuului educațional al etnografiei comunicării (dr. N. Căruntu);
- modelarea *referențialului comunicării orale în baza metodei proiectului*, care rezidă în identificarea constantelor definitorii ale comunicării orale pentru competența pragmatică, competența relațională, competența reprezentativă (dr. C. Suhan);
- argumentarea științifico-analitică a posibilităților ce țin de nivelul educației fizice a copiilor din instituțiile preșcolare (dr. E. Rîșneac) etc.

Astfel, cercetătorii au formulat răspunsul la imperativul **specificului cercetării pedagogice**, acela de a urmări *abordarea educației "ca educație" prin modele de cercetare* [2, p. 18]: model centrat pe decizie, când cercetătorul identifică problema care necesită o soluție, găsește un avantaj de soluții posibile și alege soluția optimă, ca decizie nu numai epistemică, ci și aplicativă (dr. hab. V. Babii, dr. A. Paniș, dr. L. Franțuzan, dr. C. Suhan); modelul centrat pe cunoaștere, care presupune faptul că există o soluție, ca idee, teorie, strategie, pentru care se caută o problemă căreia să i se aplice oportun (dr. hab. V. Bodrug-Lungu, dr. A. Zavalîșca, dr. M. Neagu, dr. L. Vozian, dr. N. Căruntu); modelul de sensibilizare generală, în care cercetarea își vede autonom de drumul său și-i sensibilizează pe cei interesați prin demersul său explicativ (dr. E. Cabac, dr. E. Rîșneac, dr. D. L. Ciocoiu) etc.

Strategia cercetării științifice în pedagogie are următoarele coordonate: controlul științific al faptelor prin dominarea, provocarea, orientarea și modificarea faptelor; elaborarea unor paradigme sau modele teoretice și practice care să completeze repertoriul conceptual-ideatic și să ofere soluții eficiente. Pedagogia este o știință a complexității componentelor și devenirii proceselor pedagogice și comportă analiza de sens, analiza de structură și funcționare a proceselor pedagogice, analiza genetică, de evoluție a fenomenelor și ideilor pedagogice, analiza de context, analiza de orientare, instituțională etc. *Obiectul de studiu și cercetare* al pedagogiei este **fenomenul educațional** abordat din diferite perspective: social-istoric, social-cultural-axiologic, psihologic, paideutic, educația fiind activitatea, procesul și rezultatul influențelor exercitate asupra individului pentru a se forma intelc-

tual, moral, socioprofesional, spiritual, fizic, estetic, pentru a deveni personalitate activă și creatoare [4, p. 124]. Din aceste perspective, varietatea și justificarea fenomenelor educaționale abordate de cercetătorii în pedagogie în tezele de doctor reprezintă adevărate constante în diversitate, fiind organizate sub forma unor teze fie mai generale, fie mai speciale:

- cum poate fi conceptualizat un manual școlar pentru ca acesta să contribuie la eficientizarea procesului educațional (dr. N. Bîrnaz);
- cum poate fi dezvoltată atitudinea elevului față de opera literară astfel încât să-i fie stimulat interesul față de lectură, să fie valorificată experiența sa de viață (dr. M. Marin);
- cum poate fi evaluată calitatea curriculumului școlar proiectat (dr. M. Neagu);
- cum poate fi valorificată educațional etnografia comunicării la nivelul universitar al limbii române pentru alolingvi (dr. N. Căruntu);
- cum pot fi stabiliți și analizați factorii contextuali care influențează randamentul elevilor la matematică (dr. E. Cabac);
- cum poate fi recuperată platipodia la elevii treptei gimnaziale în afara lecției de educație fizică prin metode și tehnici direcționate (dr. A. Zavalîșca) etc.

Așadar, dacă avem în vedere raportul dintre fenomenul educațional și *funcțiile educației*, atunci cercetătorii *au răspuns evolutiv la aceste probleme*, ca proprietăți esențiale ale uneia dintre cele mai complexe activități umane, care comportă calități de relație și de acțiune a omului asupra omului. Ca relație, funcția educativă reflectă o realitate paideutică esențială – tendința sistemului educațional de a se adapta permanent la macrosistemul sociouman în care funcționează ca o componentă subsistemică. Ca acțiune, funcția educației reflectă un ansamblu de operații umane orientate în mod conștient de oameni asupra oamenilor. Prin cercetările lor, doctorii în pedagogie au demonstrat evident că omul este capabil de educație și datorită acestei capacități poate să progreseze în plan moral, științific și tehnic.

Metodologia cercetării în pedagogie se referă la metodele, tehnicile și instrumentele de cercetare utilizate pentru a colecta, analiza și interpreta date despre o realitate, în acord cu specificul temei vizate de cercetători și problema formulată. *Designul cercetării* încearcă să producă răspunsuri la întrebările cercetării prin colectarea și analiza empirică a datelor legate de aspectele procesului educațional. Prin urmare, designul cercetării se referă la procesul care relaționează întrebările cercetării cu datele empirice și concluziile cercetării, este un plan de acțiune pentru a ajunge „de aici până acolo”. Plecând de la această constatare, putem identifica mai multe aspecte metodologice, care se află în raport de adecvare cu obiectivele și problemele identificate de cercetători. Alegerea problemei constituie cea mai dificilă dintre etapele de realizare a unei cercetări. Problemele pedagogiei se supun continuu mobilității, unele fiind rezolvate, altele fiind cu totul noi, lărgind aria problematică a științei respective. Fiecare problemă are, de regulă, mai multe soluții. *Concurența dintre soluții* determină geneza unor noi probleme. Problemele formulate corect solicită soluții adecvate prin care fondul enunțului-problemă primește interpretări corecte din partea cercetătorului. Soluția pertinentă, adică cea care rezolvă problema, trebuie să satisfacă următoarele condiții: să transforme total sau parțial necunoscutele problemei în afirmații veridice; să demonstreze că soluțiile concurente nu satisfac această cerință, să argumenteze că problema nu este falsă. *Obiectivele cercetării* sunt probleme de realizat formulate în mod precis, prin conversia întrebărilor la care cercetătorul încearcă să răspundă.

Ele sunt definite riguros și specifică ce anume intenționează să realizeze cercetarea – explorare, descriere, înțelegere. De exemplu: fundamentarea metodologică a cerințelor față de manualul școlar modern în baza analizei din perspectiva evoluției științelor filozofice, a teoriilor pedagogice și psihologice; determinarea legităților și a principiilor de elaborare a manualului școlar modern în contextul filozofiei învățării; consemnarea indicilor de calitate a unui manual școlar modern (dr. N. Bîrnaz); stabilirea reperelor psihopedagogice și literar-artistice pentru dezvoltarea atitudinii elevilor față de opera literară (dr. M. Marin); determinarea/structurarea modalităților de decodare a mesajului artistic al operei de pictură prin descifrarea elementelor limbajului artistico-plastic; stabilirea fundamentelor metodologice de formare/dezvoltare a competențelor de receptare de către studenți a timpului și spațiului în operele de pictură (dr. L. Vozian); elaborarea metodicii de perfecționare a procesului de educație fizică în baza aplicării mijloacelor aerobice în grupele pregătitoare ale instituțiilor preuniversitare (dr. E. Rîșneac); evidențierea și cercetarea factorilor contextuali care influențează efectiv randamentul elevilor la matematică, prin compararea datelor cercetărilor internaționale și identificarea obstacolelor cognitive și metacognitive întâlnite de elevi la realizarea sarcinilor matematice (dr. E. Cabac); definirea competenței comunicative în contextul învățământului profesional actual și identificarea tipurilor de competențe comunicative ale elevilor din colegiu (dr. A. Afanas) etc.

În felul acesta, cercetătorii își reclamă drept *teze fundamentale* pentru propriul proces de descoperire anume acele idei, care schimbă direcția tensiunii analizei științifice prin căutarea adevărului, în jurul căruia gravitează orice acțiune în vederea formării personalității ființei umane:

- pedagogia de gen este un domeniu al științelor educației, paradigma educației de gen reprezentând un ansamblu de modele educaționale interconexe, organizate în baza principiilor generale ale învățării, a caracteristicilor psiho-sociale ale individului, având drept finalitate formarea unei personalități integral dezvoltate, sensibile la gen, orientată spre relații de parteneriat, nondiscriminare și respect reciproc (dr. hab. V. Bodrug-Lungu);

- principiile educației personalității proactive, centrării valorice, interdeschiderii artistice, creativității, succesului au valoare teoretică și praxiologică prin asigurarea eficienței educației muzical-artistice, iar eficiența procesului formativ îl constituie sistemul de modele comportamental-artistice, instrumentate metodologic, praxiologic și validate experimental (dr. hab. V. Babii);

- deciziunea managerială este un factor de consemnare a dezvoltării profesionale a cadrelor didactice, constituind baza acțiunii de formare a unui profesor decident în raport cu propria sa dezvoltare profesională, orientat spre reușita/excelența profesională ca produs al identificării priorităților personale (dr. A. Paniș);

- determinarea și abordarea interdisciplinară a competenței școlare, în general, și a competenței de cunoaștere științifică, în special, constituie un vector strategic în dezvoltarea învățământului preuniversitar, deoarece vizează finalitatea educației stipulată în documentele de politică educațională; contextualizarea conceptului de cunoaștere științifică în procesul educațional este o modalitate eficientă de formare/dezvoltare a personalității elevului (dr. L. Franțuzan) etc.

Prezentarea contextului teoretic al problemei cercetării ilustrează capacitatea cercetătorului de resemnificare și organizare în baza unui criteriu unitar de trecere în revistă a literaturii de specialitate (cronologic, tematic, funcțional etc.). Descrierea studiilor similare în formă sintetică permite compararea acestora și oferă o imagine de ansamblu a contribuțiilor anterioare în domeniul de interes.

În acest sens, *analiza critică* și construirea unor alternative explicative constituie argumente pentru cercetare și reprezintă un semn al maturității profesionale în lectura literaturii de specialitate. Revelarea succintă a literaturii de specialitate are funcția de a corela cercetarea propusă cu starea curentă a cunoștințelor relevante, pentru a justifica cercetarea respectivă, pentru a selecta teoria care o întemeiază, tehnica și instrumentele de lucru. Punctul de plecare în epistemologia cercetărilor în pedagogie, după cum am putut constata, îl constituie: *filozofia conservării și schimbării în educație, conceptul pedagogiei de autogestiune, conceptul procreării, conceptul pedagogiei succesului, conceptul praxiologic al eficienței acțiunii umane, teoria lucrului bine făcut, ideea personalității proactive* (dr. hab. V. Babii); *legea cu privire la asigurarea egalității de șanse, teoria dezvoltării cultural-istorice a personalității, teoria construcției sociale a genului, concepția genului drept categorie de stratificare, teoria androgeniei, ideile cu privire la socializarea de gen, teoria funcționalismului sistemic* (dr. hab. V. Bodrug-Lungu); *teoria psihogenezei cunoștințelor și operațiilor intelectuale, teoria dezvoltării cognitive în context socio-cultural, conceptul de interdisciplinaritate* (dr. L. Franțuzan); *conceptul de obstacol cognitiv, abordarea prin competențe a procesului de învățământ, principiile pedagogiei comparate* (dr. E. Cabac); *conceptul de sociolect și cel al funcționalității limbajului* (dr. N. Căruntu); *concepția pedagogică a comunicării, teoria pragmatică a mesajului, ideile privind relația dintre competențe în procesul comunicării, conceptul modelului „orchestrei”, ideile privind rolul cooperării în învățare* (dr. C. Suhan) etc.

A interpreta înseamnă a da sens unor fapte, a preciza cele mai importante semnificații ale acestora, a trece de la informații vagi la unele mai precise, de la date pasibile de accepții diferite la datele aproximativ sigure, cu semnificație univocă. Interpretarea este o operație esențială, se realizează prin metoda hermeneutică (*zeul Hermes era zeul transmiterii informațiilor între zei și al mesajelor între zei și muritori, apelând la un joc prin care le schimba sensul sau introducea altele noi*). În pedagogie a interpreta înseamnă a verifica, a organiza, a descifra sensurile faptelor acumulate pentru a verifica ipoteza propusă. Interpretarea este încununarea cercetării. Cercetătorul se ridică de la faptele pedagogice la atitudinea științifică pedagogică prin intenționalitate. Prin interpretare se oferă cea mai bună explicație pentru procesele și acțiunile pedagogice. Dacă urmărim acest aspect în tezele de doctor în pedagogie, constatăm, pe lângă estompările dominantei interpretative realizate în folosul constatărilor, și unele interpretări de atitudine critică, ce-i drept, destul de sporadice.

Pedagogia este o știință aplicativă, *cercetarea pedagogică aplicativă* presupunând investigarea empirică prin metode științifice a unui domeniu al câmpului educațional în vederea cunoașterii și optimizării acestuia [2, p. 19]. La rândul său, cercetarea experimentală urmărește verificarea unor relații cauzale între fenomenele și aspectele cercetate, testarea unor teorii privind explicarea și predicția aspectelor analizate. Cunoașterea empirică este un rezultat al simplei observații, iar prin metoda experimentală cunoașterea este dobândită printr-un raționament precis, fundamentat pe o idee. Sarcina cercetătorului este de a observa *efectele produse*. Totodată, *cercetătorul nu se caracterizează prin deținerea cunoașterii, ci prin căutarea și descoperirea adevărului*, în funcție de modul de a pune problema, premisele de la care pleacă, soluția propusă, presupuzițiile și faptele pe care se sprijină [5, p. 50]. *Atitudinea științifică* a cercetătorului se caracterizează prin aspirația către claritatea enunțurilor definite, opoziția față de aproximările proprii referirilor generale, revendicarea concretului pentru întemeierea concluziilor sale.

Dacă examinăm tezele de doctorat din această perspectivă, constatăm că principala rațiune a modelizării experimentale este diversitatea acțiunilor de formare, în acest cadru primul loc ocupându-l **formarea competențelor**: *competența pragmatică, competența relațională, competența reprezentativă în comunicarea orală, competența comunicativă, competența sociocomunicativă, competența de receptare a timpului și spațiului în procesul lecturii, competența motrică și psihomotrică în cadrul educației fizice, competența decizională a cadrelor didactice în raport cu propria dezvoltare profesională, competența de cunoaștere științifică a elevilor, competența proactivității elevului în cadrul educației muzical-artistice* etc. Un loc aparte îl ocupă domeniul de dezvoltare a atitudinilor: *atitudini față de opera literară, atitudini în cadrul educației de gen* etc. În aspect procentual, 57% din teze vizează formarea/dezvoltarea anumitor competențe ale elevilor/studentilor/cadrelor didactice printr-un instrumentar teoretico-aplicativ ca finalitate a cercetării realizate. Acest fapt denotă racordarea cercetărilor științifice în domeniul pedagogiei la orientările organismelor internaționale OCDE; UNESCO, UE, în special la *profilul de formare european*, structurat pe opt domenii de competențe: comunicare în limba maternă și în limbi moderne (dr. C. Suhan, A. Afanas); competențe matematice, în științe și tehnologii (dr. E. Cabac); competențe metacognitive (dr. A. Paniș, dr. L. Franțuzan); competențe interpersonale, interculturale, sociale (dr. N. Cărunțu); sensibilizarea și exprimarea culturală (dr. M. Marin, dr. L. Vozian) etc.

Concluziile cercetării reprezintă o sinteză a perspectivelor teoretice și a rezultatelor demersului de cercetare și se formulează în concordanță cu obiectivele cercetării. Din concluzii și în baza lor reies rezultatele științifice obținute din cercetare. Valorificarea se va face, în opinia autorilor tezelor de doctor în pedagogie, fie în direcția practică, aplicativă, fie în direcția teoretică, ea contribuind astfel la dezvoltarea cunoașterii științifice.

Rezultatele cercetării științifice sunt demonstrate, verificate și probate sub aspectul valabilității, apoi sunt difuzate, făcute cunoscute celorlalți specialiști din domeniul științific respectiv, sunt supuse criticilor acestora prin publicare, comunicări la diverse foruri științifice. După demonstrarea esențială a valabilității rezultatelor cercetărilor realizate, acestea intră în circuitul pedagogic, putând fi aplicate pe larg în practică. Rezultatele sunt expresia datelor obținute în urma studiului obiectului cercetat, ele reprezintă "replica metodică" a ceea ce a observat, a descoperit, a înțeles cercetătorul cu privire la obiectul cercetat în urma studierii metodice a acestuia. Rezultatele constituie o sinteză codificată de date, ele reproduc cunoașterea obiectului și, pe cale metodică, a intelectului, într-o manieră anumită, care îl fac inteligibil și utilizabil din punct de vedere științific.

Orice activitate de cercetare științifică încheiată invită la un moment de reflecție, când cercetătorul *revine retrospectiv asupra descoperirii sale*, analizând întreaga activitate științifică desfășurată. Este un dialog între cercetător și descoperirea sa [3, p. 393]. *Valoarea de adevăr* a rezultatelor cercetării științifice este certificată de importanța teoretică a ideilor științifice formulate și a beneficiilor imediate pe care aceste descoperiri științifice le aduc în activitatea practică de zi cu zi. În acest context, în baza recomandărilor formulate în tezele de doctor, știința pedagogică beneficiază de un instrumentar științific și metodologic *de amplificare a procesului de formare la elevi a calităților de personalitate, de orientare a practicii formative spre utilizarea noilor tehnici de cunoaștere comprehensivă, valorificare a componentelor de creativitate a învățării, instituționalizare a educației de gen, reevaluare a curriculumului național din perspectiva de gen, asigurare a continuității la toate treptele*

de învățământ din perspectiva obiectivelor atitudinale, valorificare a ghidajului în învățământ, revizuire a procesului de atestare a cadrelor didactice, reprezentare individuală a elevilor în raport cu diverse tipuri de informație etc.

Discursul epistemic denumește, definește, caracterizează și explică semnificația obiectelor, exprimând cunoștințele științifice la un nivel dat [3, p. 135]. Limbajul științific *nu comunică, ci exprimă* un domeniu de cunoaștere științifică. Discursul științific trebuie să fie demonstrativ, adică să convingă auditoriul cărui i se adresează, să fie interesant, să determine aderarea la ideile expuse. Limbajul cercetării pedagogice este noțional, întemeiat din punct de vedere semantic, epistemologic și logic, în armonie cu problemele ce urmează să fie rezolvate și cu metodele de cercetare. Discursul științific al tezelor de doctor în pedagogie, la care am făcut referire pe parcurs, poartă amprenta tipului de personalitate al cercetătorilor respectivi. Între persoanele date și discursul lor se atestă o relație intelectuală adecvată, ei disciplinându-și limbajul pe cale îl întrebunțează, conferind termenilor utilizați un sens cât mai exact posibil.

Așadar, printr-un scurt excurs am analizat câteva elemente care ar putea susține ipoteza principală a demersului nostru, anume **caracterul dinamic pozitiv al cercetărilor în pedagogie în perioada delimitată de timp (2009)**, fapt care ni se pare esențial pentru tentativa noastră de a pune în evidență viziunile moderne asupra faptelor pedagogice, prin reinsertiunea unor valori fundamentale: *descoperirea valorică a cunoașterii, valorizarea responsabilității personale, modernizarea învățării și formării în procesul educațional, abordarea integrativă a educației etc.*

Urmând o viguroasă tradiție pedagogică, trebuie să constatăm și unele aspecte problematice, care își așteaptă rezolvarea în vederea lichidării speculativismului, deoarece evoluțiile pedagogiei pe axa parcelării, în opinia noastră, poate avea unele consecințe nefaste. Ne referim, în primul rând, la faptul că cercetările științifice în domeniul pedagogiei generale suferă de insuficiență în ce privește *fundamentarea fenomenului pedagogic general*.

- Cercetările înclină mult spre metodologizare, spre examinarea unor aspecte prea concrete, neglijând aspectele generale ca atare. Prin urmare, este nevoie de o revedere substanțială a temelor tezelor de doctor în pedagogie la specialitatea *Pedagogie generală* sub aspectul centrării pe complexitatea obiectului cercetat, nucleul funcțional-structural al activității educaționale: educația ca fenomen pedagogic, sistemul de învățământ, procesul de învățământ, politica educației, teoria generală a formării personalității ființei umane, pedagogia comparată, managementul pedagogic/educațional, pedagogia din perspectivă filozofică, sociologică, economică, logica, antropologia pedagogică.

- Trebuie să atragem atenția asupra faptului că este recomandabil ca toate tezele de doctor în pedagogie, în viziunea teoriei constructiviste, să aibă ca bază un construct tridimensional, sub formă de *model, paradigmă, referențial* cu trei dimensiuni distincte: dimensiunea teoretico-conceptuală, dimensiunea empirico-aplicativă, dimensiunea experimentală, care sunt componente ale unui demers constructiv, ce își propune să contribuie la reducerea dogmatismului, inspirându-se dintr-un domeniu cu mult mai recent, cel al modernismului dezvoltat sau al postmodernismului. Fiecare cercetător va aborda în felul său noțiunea de model/paradigmă, pertinentă pentru domeniul investigațional ales, transgresând astfel limitele unei abordări universalizate. Modelul pedagogic este o *identitate în contexte particulare*, susceptibil de a descrie coerent organizarea internă a domeniilor și obiectelor la care se aplică. Modelul, având caracteristicile teoretice și ipotetico-deductive corespunzătoare,

urmărește identificarea unei organizări profunde și verificarea propriilor premise. Constantele de care depinde coerența unui model pedagogic sunt: noncontradicția, consistența, exhaustivitatea, simplitatea, adecvarea la realitate.

■ Un aspect important asupra căruia considerăm că este necesar să insistăm îl reprezintă *atitudinea critică* de care trebuie să dea dovadă cercetătorul în domeniul pedagogiei în raport cu fenomenele abordate. Pericolul care „pândește” orice cercetare științifică constă în confuzia ce poate să se producă între obiectul cunoașterii și axiomatica elaborată în vederea descrierii acestuia. Cu atât mai mult cu cât analiza nu se desfășoară niciodată în condiții de obiectivitate exclusivă, în proces intervenind, de multe ori, subiectivitatea cercetătorului. Cercetătorul trebuie să dea dovadă de multă prudență analitică, deoarece discursul său poate aluneca de o manieră incontrollabilă. Impunându-și rigori exclusive, cercetătorii în pedagogie elimină atitudinea critică, astfel absolutizându-se caracterul logico-formal al cunoașterii. Această lacună trebuie lichidată cât mai curând posibil.

Bibliografie

1. ULRICH, C. *Postmodernism și educație*. București: EDP, 2007.
2. POPA, N. L., ANTONESCU, L., LABĂR, A.V. *Ghid pentru cercetarea educației*. Iași: Polirom, 2009.
3. ENĂCHESCU, C. *Tratat de teoria cercetării științifice*. Iași: Polirom, 2005.
4. MACAVEI, E. *Tratat de pedagogie: propedeutica*. București: Aramis Print, 2007.
5. PĂUN, E., POTOLEA, D. *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*. Iași: Polirom, 2002.

REZUMAT

Atestarea cadrelor științifice în pedagogie este un proces complex, care generează noi „inventarii”, printre care se înscrie și articolul nominalizat, încercându-se formularea unor răspunsuri metodologice la un șir de probleme ale cercetării științifice în pedagogie.

ABSTRACT

The certification of scientific researchers in pedagogy is a complicated process, continuously generating fresh “inventories”, and to these latter the cited article can be attributed. It represents a trial to formulate methodological answers to a series of problems in pedagogical scientific research.

РЕФЕРАТ

Аттестация научных кадров в области педагогики является сложным процессом, генерирующим “инвентаризацию”, в рамки которой входит и данная статья. Автор пытается сформулировать методологические решения ряда проблем научных исследований в области педагогики.